

Buro de Brug Rapporten

B21-476

Archeologisch bureauonderzoek,
Zuideinde 52, Oostzaan,
Gemeente Oostzaan

Status: Concept 1.0
23 juni 2021

Colofon

ISSN 2468-6727

Auteur(s) M.F. Honshorst & J. van Leeuwen

Copyright © 2021 Buro de Brug

www.burodebrug.nl

Samenvatting

Aan Zuideinde 52 zal de nieuwbouw van de 5 nieuwe woningen plaatsvinden op de plek van het te lopen huidige gebouw. Het plangebied heeft een oppervlakte van ca. 109 m². Volgens het gemeentelijk beleid geldt binnen het plangebied bij ingrepen met een oppervlak groter dan 0 m² en dieper dan 0,3 m -mv een archeologische onderzoeksplicht. Daartoe is dit bureauonderzoek opgesteld.

In het plangebied is sprake van een ontgonnen veenvlakte, al dan niet bedekt met klei (fluviaal) of bedekt/opgevuld met dekzand. In hoeverre de bodem verstoord is door de bouw van de woning en slachterij en de latere aanbouwingen/uitbreidingen is onbekend. De bebouwing uit de jaren '20 is in de jaren '30 en '80 of later uitgebreid en/of aangepast. Het is niet bekend in hoeverre deze bebouwing de bodem al heeft verstoord, maar het is aannemelijk dat een zekere mate van verstoring heeft plaatsgevonden.

Verspreid door het omliggende gebied zijn vondsten gedaan uit de vroege middeleeuwen, hierdoor geldt hiervoor een middelhoge verwachting. Het plangebied ligt langs de oude lintbebouwing die zich heeft ontwikkeld vanaf de veenontginningen in de middeleeuwen. Elders in het dorpslint zijn enkele jaren geleden de archeologische resten aangetroffen vanaf 1000 n. Chr. tot en met de nieuwe tijd, waarvoor langs het lint van het Zuideinde in Oostzaan een hoge verwachting geldt. Het historische kaartmateriaal onderschrijft echter dat het plangebied zich grotendeels bevindt op een locatie waar een sloot heeft gelegen. Deze sloot is in 1919 aangeplempt, waardoor de grond binnen het plangebied vermoedelijk overwegend verstoord is.

Het selectieadvies voor de planontwikkelingen aan het Zuideinde 52 in Oostzaan is geen verder archeologisch onderzoek uit te voeren. Op basis van onderhavig bureauonderzoek is geconstateerd dat binnen het plangebied alleen losse vondsten worden verwacht. Mochten er tijdens de planuitvoering toch archeologische resten¹ worden waargenomen dan geldt onderstaande wettelijke meldingsplicht.

Indien tijdens de werkzaamheden resten worden aangetroffen waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat deze resten van cultuurhistorische waarde zijn, geldt een wettelijke meldingsplicht conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet.

Bovenstaand advies dient beoordeeld te worden door de bevoegde overheid (gemeente Oostzaan).

¹ Denk hierbij aan muurresten, sporen, begravingen, maar ook grote getalen vondstmateriaal.

Administratieve gegevens

Projectnaam	Zuideinde 52
Opdrachtgever	Café Huppelde Pub Oostzaan Zuideinde 52 – 52a 1511 GH Oostzaan
Contactpersoon	Dhr. A. Band
Uitvoerder	Buro de Brug
Autorisatie	drs. J.W. Oudhof j.w.oudhof@burodebrug.nl 06-25289957
Projectcode Buro de Brug	B21-476
Betrokken projectmedewerkers	Projectleiding: J.W. Oudhof Bureauonderzoek: M.F. Honshorst & J. van Leeuwen Rapportage: M.F. Honshorst & J. van Leeuwen
Bevoegd gezag	Gemeente Oostzaan
Provincie, gemeente en plaats plangebied	Noord-Holland, Oostzaan, Oostzaan
Toponiem	Zuideinde 52
Kadastrale nummers	OZN00-F-1274
Centrumcoördinaat	X 120.297 Y 494.515
Oppervlakte plangebied	109 m ²
Archisnummer²	5079149100
Beheer en plaats documentatie	Buro de Brug, Amsterdam
Rapportversie	Concept 1.0
Datum rapport	23 juni 2021

² Landelijk onderzoeksmeldingsnummer dat bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE/ARCHIS) moet worden aangevraagd bij aanvang van archeologisch onderzoek.

Inhoud

1. Inleiding	5
1.1 Algemeen.....	5
1.2 Huidige situatie	6
1.3 Toekomstige situatie.....	6
Archeologisch bureauonderzoek.....	8
2.1 Onderzoeksmethode	8
2.2 Beleids- en bestemmingsplan	8
2.3 Geologie, geomorfologie en bodemopbouw	10
2.4 Historische gegevens	15
2.5 Bekende archeologische waarden	20
2.5.1. AMK-terreinen	21
2.5.2. Archis vondstlocaties.....	21
2.5.3. Archis onderzoeksmeldingen.....	21
2.5.4. Samenvatting bekende archeologische waarden	22
2.6 Verstorende bodemingrepen in het verleden	22
3 Archeologische verwachting en selectieadvies	23
3.1 Archeologische gespecificeerde verwachting.....	23
3.2 Selectieadvies.....	23
4. Bronnen	24
4.1 Digitale bronnen	24
4.2 Literatuur	24

1. Inleiding

1.1 Algemeen

Dit archeologisch bureauonderzoek is uitgevoerd conform KNA 4.1 en BRL-protocol 4002 door Buro de Brug in opdracht van Café Huppelde Pub. De aanleiding tot dit onderzoek is de voorgenomen sloop en nieuwbouw op de locatie Zuideinde 52 in Oostzaan, gemeente Oostzaan. De ontgravingen ten behoeve van de geplande werkzaamheden bereiken een oppervlakte van 109 m² en een diepte van naar verwachting groter dan de 0,30 m -mv.

Op de archeologische waardenkaart van de gemeente Oostzaan ligt het plangebied binnen een archeologisch waardevol gebied (middeleeuws bewoningslint). Volgens het 'Bestemmingsplan Kom' is archeologisch onderzoek noodzakelijk bij alle bodemingrepen dieper dan 0,30 m -mv.

Het voorgaande maakt duidelijk dat de bodemverstoringen die de geplande bodemingrepen met zich meebrengen de toegestane verstoringmarges van diepte overschrijden. De voorgenomen werkzaamheden zouden een bedreiging kunnen vormen voor eventueel aanwezige archeologische resten in de ondergrond van het areaal van de geplande voorziening. Gezien de aard en omvang van de bodemingrepen is een archeologisch (voor)onderzoek noodzakelijk.

Afbeelding 1. Locatie van het plangebied en het onderzoeksgebied.

1.2 Huidige situatie

De kavel van het huidige Café Huppelde Pub aan de Zuideinde 52 ligt in een woonwijk aan een dorpslint in Oostzaan. Het plangebied bevindt zich ten oosten van de A8 en ten westen van het recreatie- en natuurgebied het Twiske. Oostzaan is het dorp, dat uiteenvalt in de buurtschappen Noordeinde, Kerkbuurt en Zuideind en bevindt zich in de Zaanstreek in de Nederlandse provincie Noord-Holland. Het pand aan de Zuideinde 52 dateert uit 1924 en is ingericht als dorpscafé genaamd de Huppelde Pub. Een aanbouw aan de rechterkant functioneert als Thais afhaalrestaurant Krung Thap Thai. Over eventuele bodemverontreiniging is geen informatie voor deze locatie beschikbaar. Direct aangrenzend ten zuidwesten van het plangebied zijn in een ouder onderzoek matig tot sterk verhoogde gehalten zware metalen aangetroffen in de grond. Daar is eveneens het grondwater matig verontreinigd met zink (geval van bodemverontreiniging met zware metalen omvang tussen 525 en 1.110 m³). De grondwatertrap voor het plangebied is niet gekarteerd, echter kan extrapoleren worden geconstateerd dat het grondwatertrap 1 betreft in het plangebied.

1.3 Toekomstige situatie

Dit bureauonderzoek is uitgevoerd vanwege de geplande sloop van de huidige panden en de nieuwbouw van woningen op locatie Zuideinde 52 in Oostzaan. Met dit plan wordt een pand uit 1924 gesloopt en ook verschillende latere aanbouwen. Nadien zullen 5 nieuwbouwwoningen in de vorm van hoogbouw worden gebouwd op het adres Zuideinde 52-52D, waardoor de horeca zal verdwijnen. Het nieuwe pand wordt een moderner en hoger gebouw als aanvulling op de klassiekere gangbare bouwstijl aan het lint.³

De nieuwbouw krijgt een oppervlakte van ca. 109 m² en achter de nieuwbouw komen enkele bergingen van in totaal 19 m². De nieuwbouw overlapt geheel met de oudbouw. Alleen ca. 5 m² van de bergingen komt op onbebouwde grond.⁴

³ André Band bouwkundig teken- en ontwerpbureau 2021.

⁴ <http://maps.bodemdata.nl/bodemdatanl/index.jsp>.

nieuwe situatie

Zuideinde 52 Oostzaan

kadastrale gemeente: Oostzaan
sectie: F
perceel: 1274

schaal: 1:200
datum: 13 mei 2020
gew.: 20 maart 2021

Afbeelding 2. De voorgenomen toekomstige inrichting en (inzet) voorgevel (Bron: André Band bouwkundig teken- en ontwerpbureau).

Archeologisch bureauonderzoek

2.1 Onderzoeksmethode

Dit bureauonderzoek heeft tot doel - op basis van bestaande landschappelijke, archeologische en historische bronnen - een gespecificeerde archeologische verwachting te verkrijgen voor het plangebied. Op basis van de resultaten wordt een aanbeveling gedaan worden om de eventueel aanwezige archeologische waarden in het plangebied veilig te stellen. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA-versie 4.1) en de huidige beleidsnota 'Archeologie in Oostzaan' (2011).

Voor het verzamelen van gegevens met betrekking tot al bekende archeologische- en bodemkundige waarden van het plangebied zijn de volgende bronnen geraadpleegd:

Gemeentelijke waarden- verwachtingenkaart archeologie	en Kleij & Warmenhoven, 2011
Gemeentelijke archeologische beleidskaart	Kleij & Warmenhoven, 2011
Toelichting gemeentelijk archeologisch beleid	Kleij & Warmenhoven, 2011
Bestemmingsplan Kom 02/06/2011 Gemeente Oostzaan	Www.ruimtelijkeplannen.nl
Geologie (1:600.000)	TNO-NITG 2005; www.dinoloket.nl ; kaart 2010
Bodemkunde (1:50.000)	Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, versie 2014, Alterra
Geomorfologie (1:50.000)	Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, versie 2017, Alterra
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN3)	Www.ahn.nl
Kadastrale minuutkaarten 1811-1832	Beeldbank.cultureelerfgoed.nl
Grote Historische Atlas 1839-1859	Geudeke 1990
Bonnebladen 1870-1931	Bibliotheek Buro de Brug
Nationaal Archief	Www.nationaalarchief.nl
Archief Zaanstad	https://archief.zaanstad.nl/
Gemeentelijke Archieven van Oostzaan en Wormerland - Archief Zaanstad	Www.archieven.nl
Archeologische Monumentenkaart (AMK)	https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=Archeologie%2Din%2DNederland
Archis	Zoeken.cultureelerfgoed.nl

2.2 Beleids- en bestemmingsplan

De gemeente Oostzaan heeft een eigen archeologiebeleid, dat in 2011 is opgesteld. Op de beleidskaart zijn de archeologische waarden- en verwachtingen weergegeven (afb. 3). Afbeelding 3 Het plangebied bevindt zich op deze kaart binnen een archeologisch waardevol gebied. In het 'Bestemmingsplan Kom' (vastgesteld op 22/06/2011) is het gemeentelijk archeologiebeleid opgenomen. Voor archeologische dubbelbestemming geldt:

1. Alle gronden binnen het op de plankaart als 'Archeologisch waardevol gebied' aangegeven gronden zijn primair bestemd voor de bescherming van de ter plaatse te verwachten, dan wel voorkomende, archeologische waarden.

Bouwvoorschriften vanwege de bestemming archeologisch waardevol gebied

2. Bouwwerken ten behoeve van samenvallende bestemmingen zijn slechts toelaatbaar indien op basis van archeologisch onderzoek, zoals gesteld in de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie (versie 3.1), is vastgesteld dat de archeologische waarden niet of niet onevenredig worden geschaad.

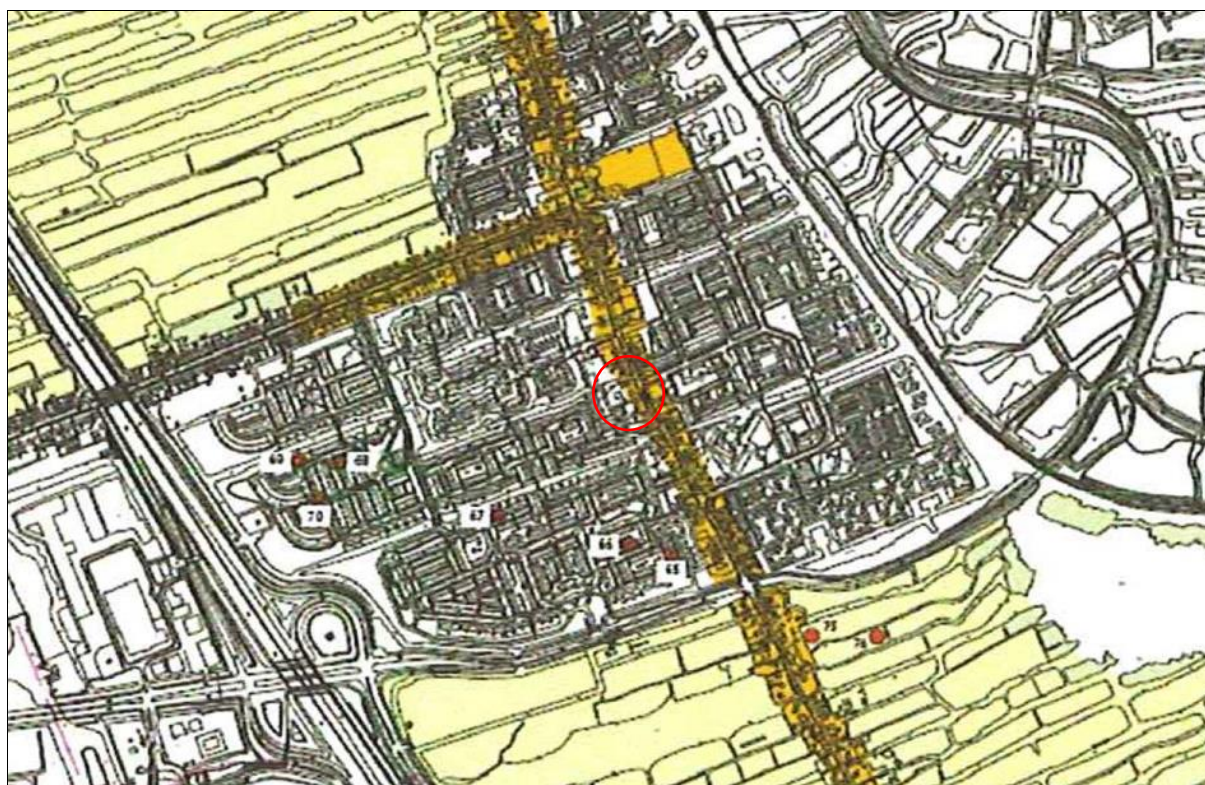
Sloopvergunning

3. In het belang van de archeologische monumentenzorg kunnen burgemeester en wethouders de volgende voorschriften verbinden aan een sloopvergunning:

a. sloopwerken lager dan 30 cm boven het maaiveld worden begeleid door een gekwalificeerd deskundige.

b. indien tijdens de begeleiding van de sloopwerken vondsten van zeer hoge waarde worden aangetroffen, wordt hiervan terstond melding gemaakt bij burgemeester en wethouders die in het belang van de archeologische monumentenzorg aanvullende voorwaarden kunnen verbinden aan de sloopvergunning.

Ruimtelijke plannen met een omvang van 0 m² of meer dienen aandacht aan archeologie te besteden. Plannen die de bodem minder diep dan 0,3 m onder maaiveld verstoren zijn hiervan uitgezonderd

Afbeelding 3. Het plangebied (rode cirkel, bij benadering) op een uitsnede van de gemeentelijke beleidskaart (Bron: Kleij & Warmenhoven, 2011).

2.3 Geologie, geomorfologie en bodemopbouw

Bron	Informatie
Geologie ⁵ (1:600.000)	Ni2: Formatie van Nieuwkoop (Hollandveen Lp. op Fm. v. Naaldwijk, Lp. van Wormer; veen op zeeklei en –zand).
Bodemkunde ⁶ (1:50.000)	Vs.: Vlierveengronden op veenmosveen. B25E0945: boormonsterprofiel 1 uitgevoerd op 30/01/1978 0 tot 2 m onder mv categorie: fijn zand. ⁷
Geomorfologie ⁸ (1:50.000)	2m81ykd: Vlakland reliëf, ontgonnen veenvlakte, al dan niet bedekt met klei (fluviaal), bedekt of opgevuld met dekzand. In de directe omgeving: 1m82: Vlakland reliëf, ontgonnen veenvlakte met petgaten en 2m82: Vlakland reliëf, ontgonnen veenvlakten met petgaten.
Hoogteligging ⁹	Hoogste punt in het plangebied: 0,76 m -NAP en het laagste punt in het plangebied: 1,06 m -NAP.

De diepere ondergrond van Oostzaan wordt gevormd door een zandpakket uit het Pleistoceen (2,4 mln. – 10.000 v. heden), dat wil zeggen uit de laatste ijstijd. Dit ligt nu op ca. 30 m diepte. Na het einde van de laatste ijstijd, het Weichselien, werd het klimaat steeds warmer. Hierdoor begonnen de ijskappen te smelten, met een snelle stijging van de zeespiegel als gevolg en een sterke kusterosie. Door de stijging van de zeespiegel steeg ook het niveau van het grondwater, waardoor achter de strandwallen 'wetlands' met moerassen en zoetwatermeren ontstonden waarin riet- en zeggeveen ging groeien. Dit behoort tot de zogenaamde Formatie van Nieuwkoop. Omdat de zee in perioden van hoogwater landinwaarts doordrong werden ook kleilagen afgezet. Ongeveer 5500 jaar geleden nam de invloed van de zee steeds meer af en groeide het hoogveen onbelemmerd. Van noord naar zuid liep een grote veenrug midden door het huidige Noord-Holland; de Grote Hollandse Waterscheiding. De voet van deze veenrug begon in het gebied rond Oostzaan bij de oostelijke Zaanoever. De top van de veenrug lag op de plek waar het recreatiegebied Het Twiske en de gelijknamige sloot gelegen zijn. Het huidige Oostzaan lag op de westhelling van de voormalige veenrug (zie afb. 4).¹⁰

⁵ TNO-NITG 2005; www.dinoloket.nl; kaart 2010.

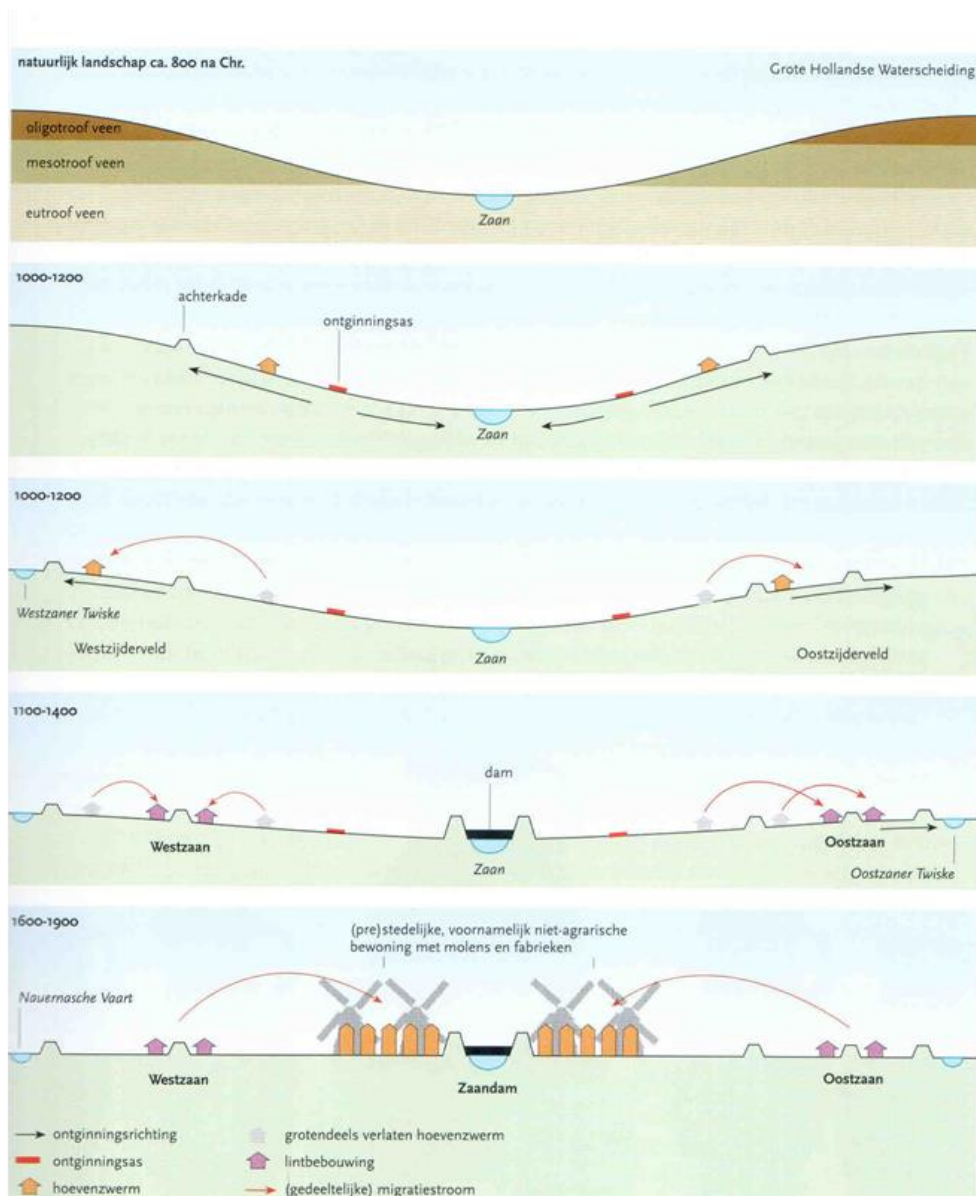
⁶ Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, versie 2014, Alterra.

⁷ Bodemgegevens | DINoloket.

⁸ Geomorfologische kaart van Nederland, schaal 1:50.000, versie 2017, Alterra.

⁹ AHN, www.ahn.nl.

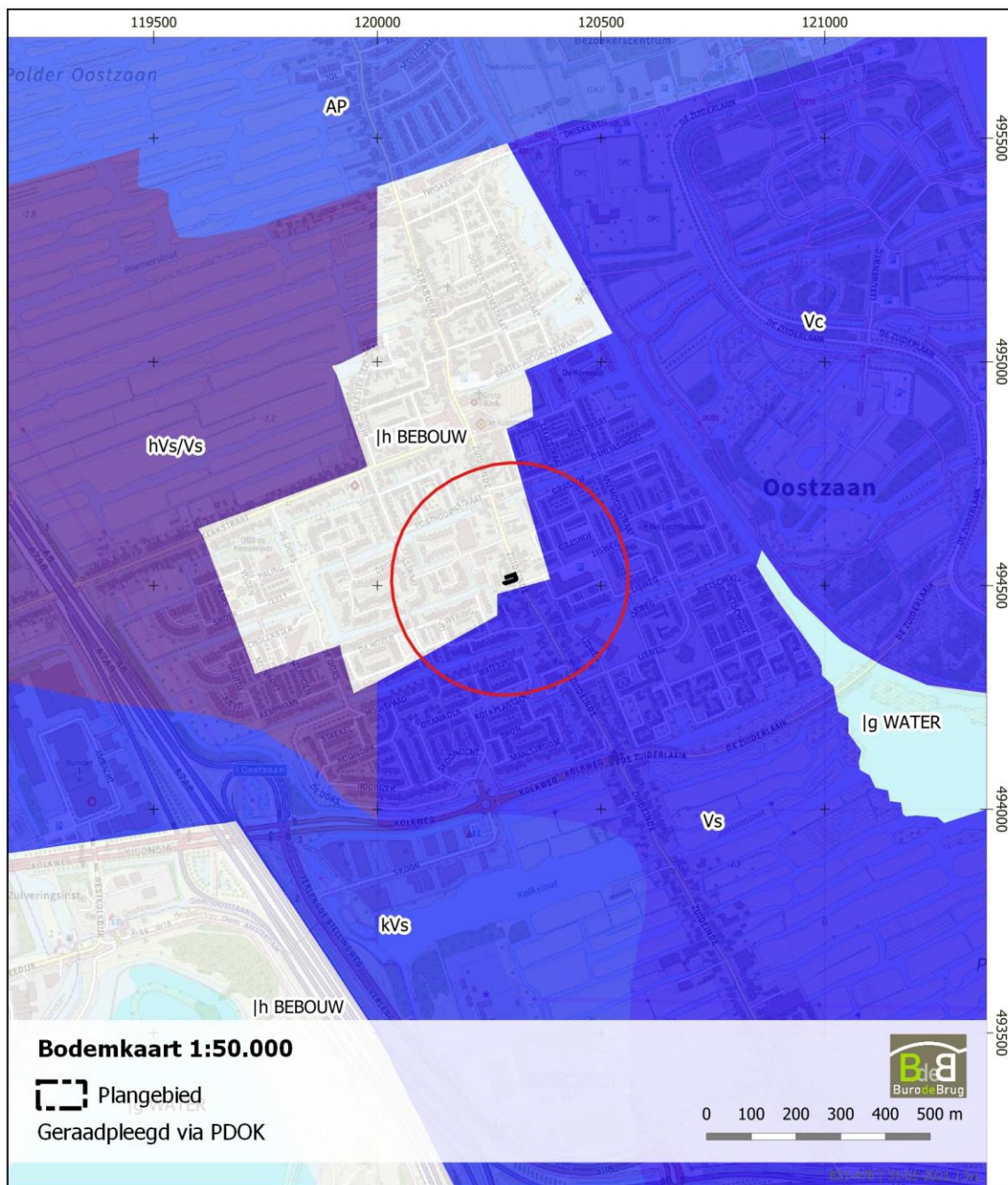
¹⁰ Kleij 2013, 37.

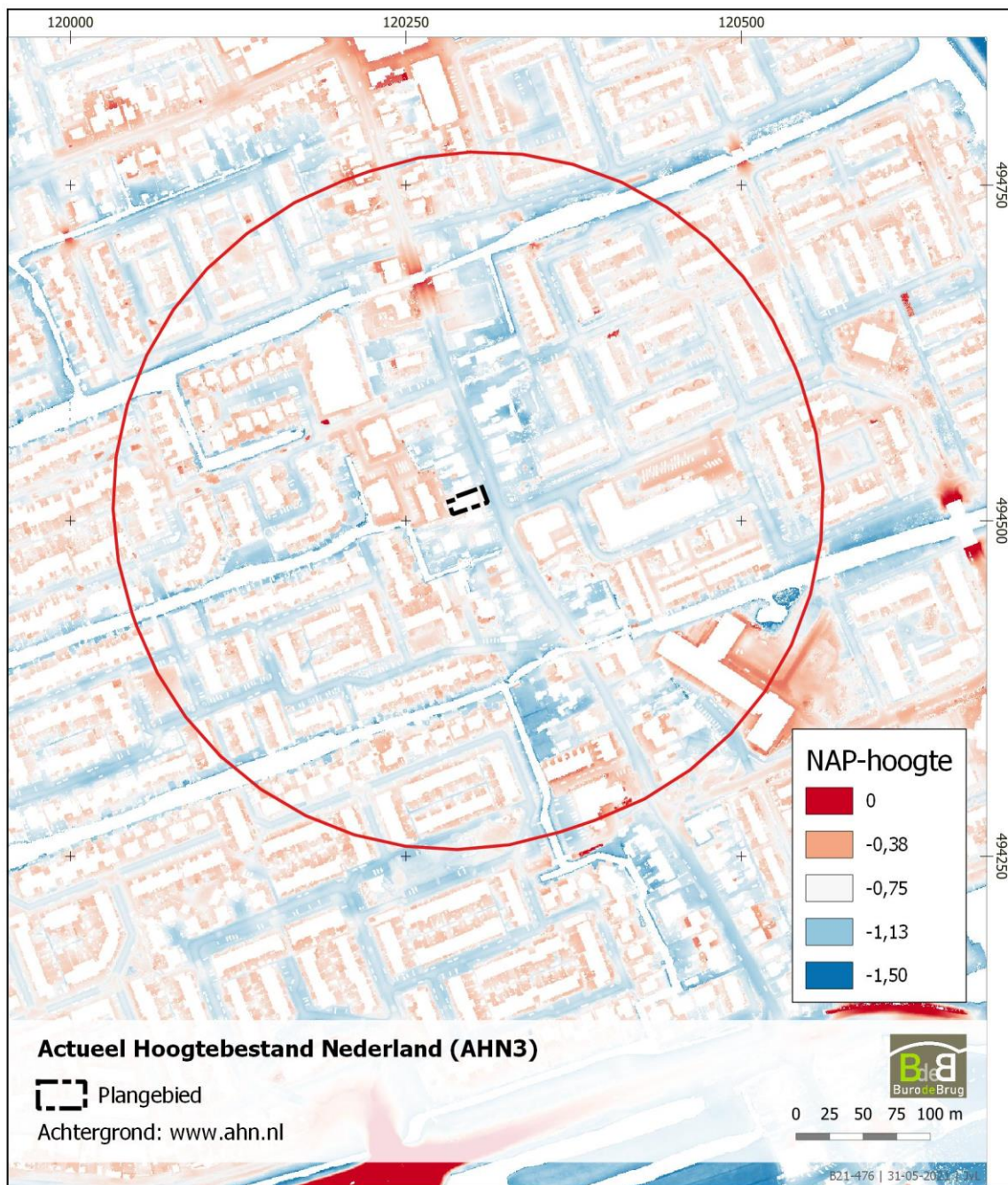
Afbeelding 4. Doorsnede van het Zaanal, ca. 800-1900 (Bron: De Bont en Kleij 2012, 45).

Naar algemeen wordt aangenomen dat het veengebied van Oostzaan vanaf de 11^e eeuw (tussen 1000 – 1150 AD) werd ontgonnen, waarna het permanent bewoond is geweest.¹¹ Het natuurlijke veengebied werd vóór de ontginning gebruikt voor visserij, jacht en transhumance. De ontginningen vanaf de 11^e eeuw hebben de inrichting van het landschap en de bewoning bepaald, doordat langs de ontginningsassen bewoningslinten ontstonden. Op de geomorfologische kaart staat het plangebied dan ook gekarteerd als ontgonnen veenvlakte met petgaten (zie afb. 5). Een petgat is de bodemkundige term voor de putjes die zijn ontstaan doordat de bewoners van het bewoningslint kleinschalig veen hebben gewonnen (zie voor de bodemkaart afb. 6).

¹¹ Klei 2013, 37.

Afbeelding 6. Het plangebied op de bodemkundige kaart.

Afbeelding 7. Het plangebied op het Actueel Hoogtebestand Nederland.

2.4 Historische gegevens

Het plangebied bevindt zich in een oorspronkelijk veenmoeras, dat tussen de 11de en 13de eeuw is ontgonnen. Vanaf deze periode is het gebied permanent bewoond geweest. Het gebied is vanuit de rivier de Zaan ontgonnen. In de eerste ontginningsfase begon men met het graven van sloten haaks op de Zaan in de richting van de veenrug van de Grote Hollandse Waterscheiding ten oosten van de Zaan. De ontginning werd door de sloten verdeeld in rechthoekige percelen van ongeveer 115 meter breed en 1250 meter lang. Elk perceel had een oppervlakte van ca. 14 hectare.¹² In de eerste ontginningsfase aan de oostzijde van de Zaan heeft de achtergrens vermoedelijk langs de sloot de Watering in Oost-Zaandam gelegen. Bewoningssporen uit deze eerste fase zijn tijdens de nieuwbouw van de wijken Poelenburg, Peldersveld en Hoornse Veld in Zaandam Oost aangetroffen.¹³ Door inklinkingen en de hieraan gekoppelde wateroverlast was op den duur graanverbouw niet meer mogelijk en daarom vertrok men verder het gebied in. Daar bouwden men nieuwe boerderijen, die ieder op een eigen kavel werden gebouwd. Ook legde men nieuwe akkers aan, terwijl men de oude akkers achterliet en ze omzette in weilanden. Gras kan namelijk beter tegen een hoge waterstand dan graan. Na verloop van tijd werden de nieuwe akkers ook weer te nat om graan op te kunnen verbouwen. Wanneer dit het geval was, trokken de bewoners weer verder het gebied in om een nieuw deel van het moeras te ontginnen.

De tweede ontginningsfase (zie afb. 8 a) liep vanaf de oostzijde van de Watering en werd doorgetrokken naar de volgende achtergrens, waarschijnlijk onder het huidige bewoningslint van Oostzaan (Noordeinde, de Kerkstraat en het Zuideinde).¹⁴ Na verloop van tijd werd de ontginning, in verband met bodemdaling en vernatting, nog een derde keer opgeschoven. In deze derde fase (zie afb. 8 b) werd het gebied tot aan de top van de oostelijk gelegen Grote Hollandse Waterscheiding ontgonnen. Hier liep de ontginning van Oostzaan uit op de ontginning vanaf de andere kant van de top van deze veenrug; de ontginning van Den Ilp en Landsmeer. Het noordelijk deel van Oostzaan heeft een aparte ontginningsgeschiedenis. Dit deel van Oostzaan is ontgonnen vanuit het voormalige riviertje de Wormer, later opgegaan in de Wijde Wormer en de Enge Wormer.¹⁵ Deze ontginning liep in de 12^e eeuw ter hoogte van de Twijversloot, aan het noorden van de Heul, uit op de ontginning vanuit de Zaan.¹⁶ In het slotenpatroon is zichtbaar dat de Heul en de Haal vanuit verschillende ontginningen zijn ontstaan.

De bewoning lag gedurende de eerste en tweede fase verspreid over het land op huisterpen. Gedurende de derde fase begon de bewoning zich te concentreren langs de achterkade aan het huidige lint (Zuideinde, Kerkstraat, Noordeinde, de Haal en de Heul) direct op het veen. Echter, door de vernatting en de bodemdaling, begonnen de boeren vanaf de 13de en 14de eeuw hun boerderijen op terpjes langs het lint te bouwen.¹⁷ Deze terpjes groeide na verloop van tijd aan elkaar, hierdoor in de 15de en 16de eeuw een langgerekt, opgehoogd bewoningslint van het Zuideinde tot en met de Haal met een vertakking naar de Heul.¹⁸ Het lintdorp bestond uit drie buurtschappen: het Noordeinde, de Kerkbuurt en het Zuideinde.¹⁹ Deze buurtschappen groeiden uit tot een aaneengesloten bewoningslint. Dit betekent dat vanaf de middeleeuwen de mens de meest invloedrijke factor op het landschap is. Het centrum van Oostzaan ligt al sinds de middeleeuwen ter hoogte van de oude kerk, in de zogenaamde Kerkbuurt. In de late 16de eeuw en de 17de eeuw maakte Oostzaan een bloeiperiode door. Na 1800 was de meeste bebouwing uit het veld verdwenen en nam het aantal terpjes toe en de bewoning rond de kern verdichtte zich.²⁰ Na een economische inzinking in de 18de en 19de eeuw zette de groei na 1900 flink door waardoor het aantal woningen toenam. De wegsloot, die langs de hoofdweg liep, werd in de jaren 1920 - 1923 gedempt zodat de weg voor het steeds drukker wordende verkeer gebruikt kon worden. Rond de kerk en het gemeentehuis vestigden zich enige winkels en bedrijven.²¹ Tot op de dag

¹² Kleij 2013, 38.

¹³ Kleij 2013, 39.

¹⁴ Kleij 2013, 40.

¹⁵ Kleij 2013, 42.

¹⁶ Kleij 2013, 42.

¹⁷ Van den Berg, e.a. 2010.

¹⁸ Kleij 2013, 65.

¹⁹ www.geschiedenis-van-amsterdam-noord.nl

²⁰ Kleij 2003, 6.

²¹ Salomons 2014, 13.

van vandaag is de Kerkbuurt het centrum van Oostzaan gebleven. Zuideinde 52 ligt ongeveer 500 m ten zuiden van de Kerkbuurt.

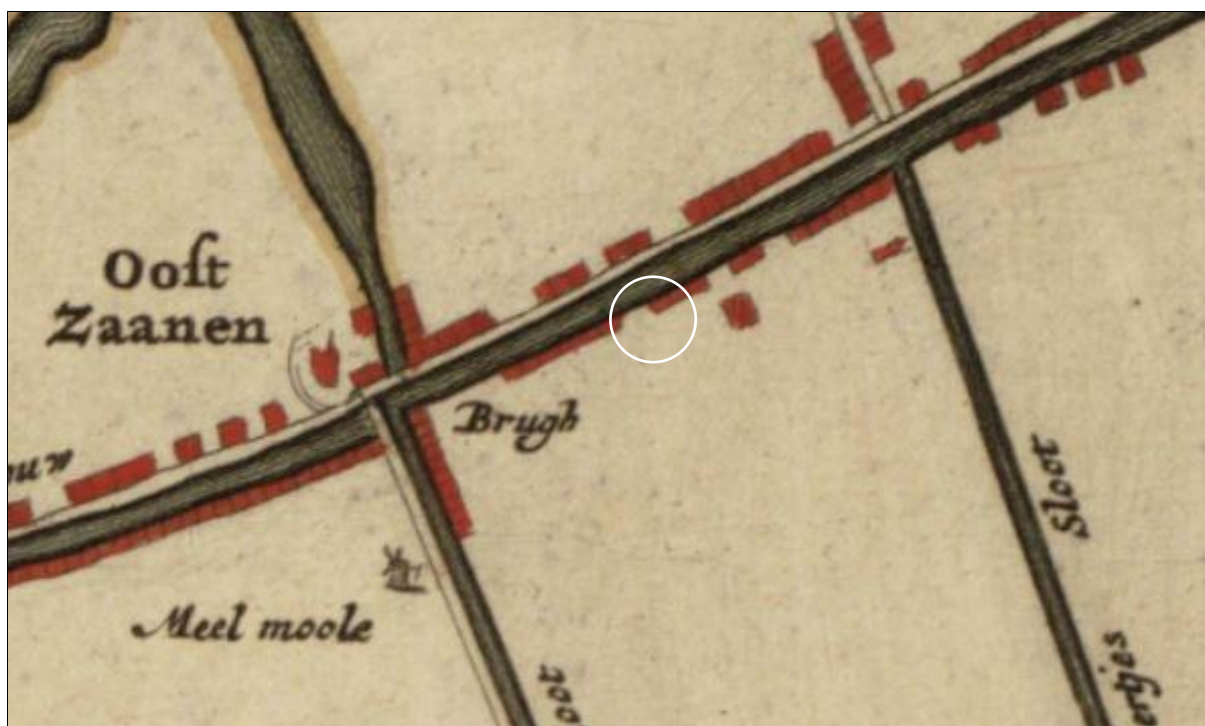
Afbeelding 8. Tweede (a) en derde (b) ontginningsfase Oostzaan (Kleij 2013, 40).

De oudst geraadpleegde kaart betreft een kaart uit 1696 op de kaart van *Leupenius van de Banne van Oostzanen en Oostzaandam*.²² Op de kaart is schematisch bebouwing weergegeven aan weerszijden van het lint. Het is op basis van deze kaart niet duidelijk of de locatie van het plangebied in deze periode is bebouwd.

De eerste exacte kaart van het gebied is de kadastrale minuutkaart uit 1818 (afb. 9). Op de kaart is zichtbaar dat het plangebied voor een groot deel in een ontginningsloot is gelegen. De zuidelijke helft ligt op de rand van een bebouwd perceel dat in eigendom is van Willem Scholte, een koopman. In 1918 wordt het perceel uitgebreid door een aanplemping van de sloot (afb. 10). Waarschijnlijk wordt rond deze tijd ook de woning op het zuidelijk gelegen perceel gesloopt. Hierna koopt slager Hendrik Onrust in 1924 het perceel en laat er een woning met schuur op bouwen. In 1934 wordt de woning uitgebreid richting het noorden om een slagerij/winkel te realiseren.²³ De huidige bebouwing betreft in de kern nog altijd de woning uit 1924. In de jaren '80 of nog recenter is het gebouw nog enkele malen uitgebreid, vooral aan de achterzijde. Het ligt in de verwachting dat deze uitbreidingen een grotere schade aan het bodemarchief hebben aangebracht dan de bebouwing uit de vroege 20^e eeuw, aangezien deze laatste in de regel vrij licht wordt uitgevoerd. Het is niet bekend of bij de uitbreidingen in de jaren '80 of later ook inpandig is verbouwd.

²² Collectie Waterlands Archief.

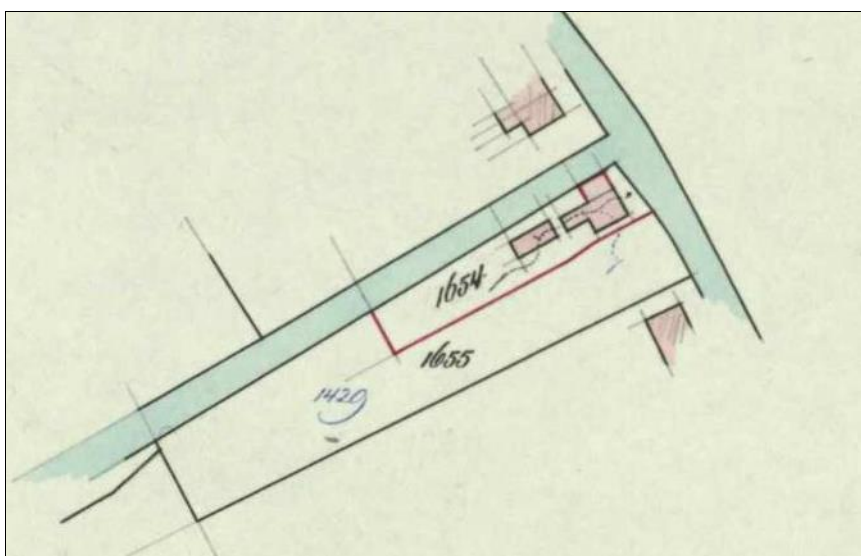
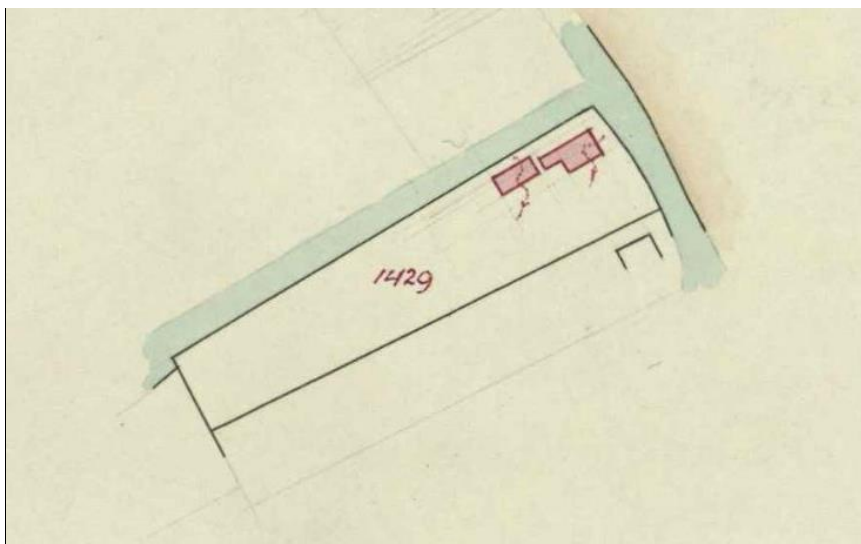
²³ Kadaster.

Afbeelding 9. Het plangebied (witte cirkel, bij benadering) op een uitsnede van de kaart van Leupenius van de *Banne van Oostzaanen en Oostzaandam*, 1693 (Collectie Waterlands Archief). Het Noorden is links.

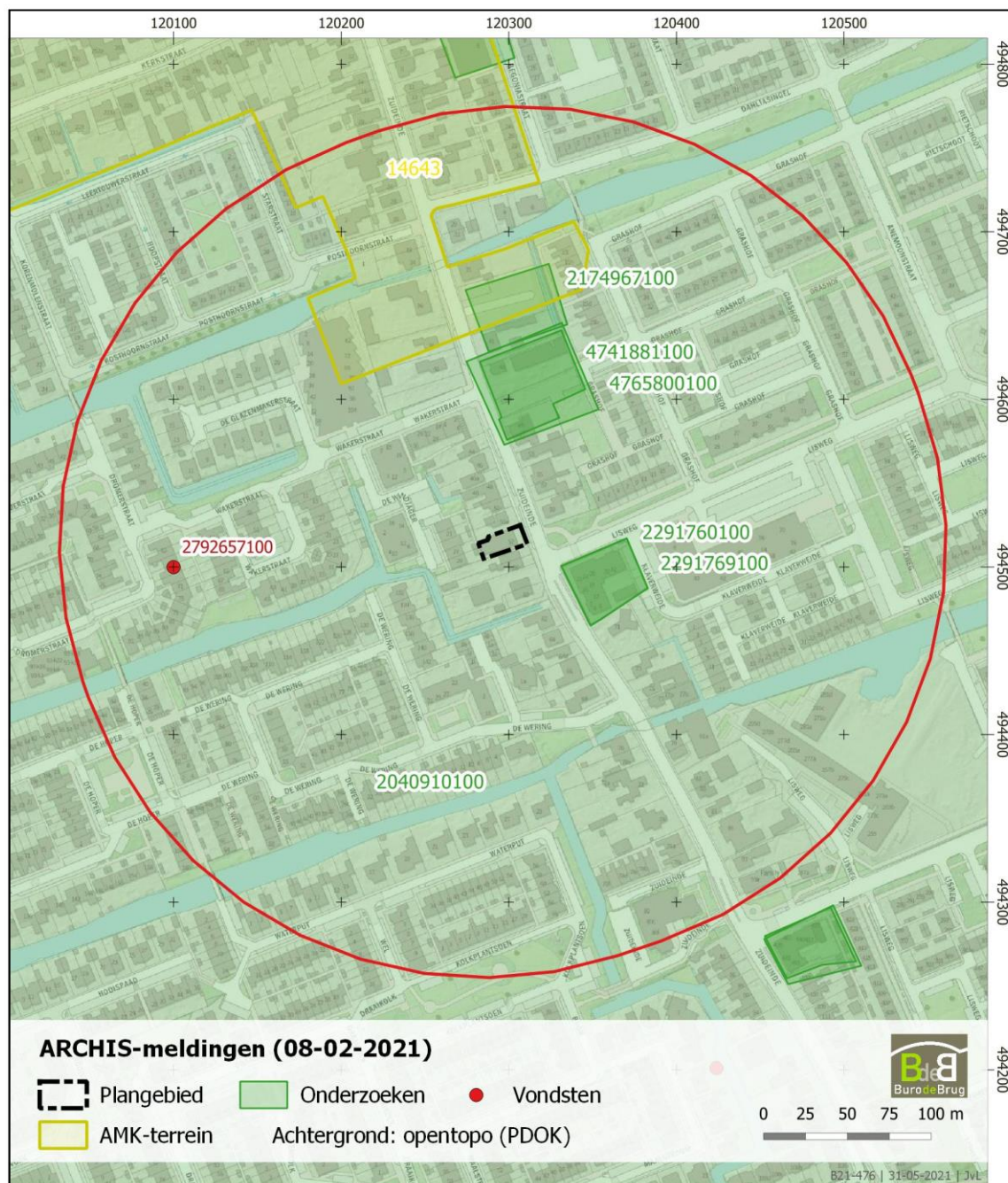
Afbeelding 10. Het plangebied op het kadastrale minuutplan van 1818.

Afbeelding 11. Het perceel Zuideinde 52 op de kadastrale kaarten uit 1918 (aanplemping), 1924 (nieuwbouw) en 1934 (uitbouw).
Bron: Kadaster.

2.5 Bekende archeologische waarden

De provincie Noord-Holland heeft een Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW-kaart) opgesteld voor de Gemeente Oostzaan. Hierin is het oude bebouwingslint ten noorden van de Polderhuissloot en een gedeelte van de Kerkstraat tot De Dros weergegeven als van hoge archeologische waarde. Tot slot bevinden zich in de gemeente Oostzaan 7 rijksmonumenten.

Afbeelding 12. De archeologische vondsten, onderzoeken en AMK-terreinen binnen het onderzoeksgebied.

2.5.1. AMK-terreinen

AMK-nummer	14643 (binnen onderzoeksgebied)
Status (Rijksmonumentnummer)	Terrein van hoge archeologische waarde
Toelichting	Historische kern Oostzaan o.b.v. historische kaart 1849-1859

2.5.2. Archis vondstlocaties

Zaakidentificatie Archis	2792657100
Toelichting	Het betreft een archeologische opgraving uit 1983 van een middeleeuwse huisterp op de locatie Zuideinde 64A. Bij het onderzoek zijn bewoningsresten uit de 11 ^{de} tot 14 ^{de} eeuw aangetroffen. De melding in Archis is afgerond op de hele coördinaat. Het onderzoek heeft ca. 75 m ten zuiden van het plangebied plaatsgevonden.

2.5.3. Archis onderzoeksmeldingen

Zaakidentificatie Archis	2040910100
Toelichting	Een veldkarterend onderzoek van RAAP Archeologisch Adviesbureau uit 1987. De veldkartering betreft het gehele buitengebied van Oostzaan/De Haal. Tijdens het onderzoek zijn verschillende middeleeuwse huisplaatsen in het buitengebied aangeduid. De locatie van het plangebied is niet meegenomen in de kartering.

Zaakidentificatie Archis	2174967100
Toelichting	Een archeologisch booronderzoek van Hollandia uit 2007 voor de locatie Zuideinde 37-39. De rapportage is niet online beschikbaar.

Zaakidentificatie Archis	2291760100 & 2291769100
Toelichting	Een bureau- en booronderzoek van Archeologenbureau Argo uit 2010 voor de locatie Zuideinde 63-69.

Zaakidentificatie Archis	4741881100
Toelichting	Een bureau- en booronderzoek van Transect uit 2019 voor de locatie Zuideinde 43-47. Uit het onderzoek is gebleken dat een middelhoge verwachting geldt voor vindplaatsen uit de Vroege middeleeuwen en een hoge verwachting voor de Late middeleeuwen en nieuwe tijd. De hoge verwachting wordt onderschreven door het booronderzoek, waarbij ophogingslagen, archeologische indicatoren en mogelijk funderingsresten zijn waargenomen.

Zaakidentificatie Archis	4765800100
Toelichting	In januari 2020 heeft Transect o.b.v. bovenstaande gegevens een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd op de locatie Zuideinde 43-47. De rapportage is nog niet beschikbaar, maar uit de eerste bevindingen blijkt dat een verhoging binnen het plangebied aanwezig is, mogelijk

	het restant van een woonterp. Verder zijn vondsten en enkele sporen uit de nieuwe tijd gedaan.
--	--

2.5.4. Samenvatting bekende archeologische waarden

Uit het archeologisch onderzoek in de directe omgeving van het plangebied blijkt dat langs het lint van het Zuideinde in Oostzaan een hoge verwachting geldt voor vindplaatsen vanaf ca. 1000 n. Chr. verspreid door het gebied zijn ook vondsten uit de vroege middeleeuwen gedaan, waardoor hiervoor een middelhoge verwachting geldt.

2.6 Versturende bodemingrepen in het verleden

Wanneer het kadastrale minuutplan van 1818 vergeleken wordt met de huidige topografie, dan valt op dat de huidige hoeveelheid water in de buurt van het plangebied aanmerkelijk minder is dan ca. 200 jaar geleden. De omliggende sloten lijken rond 1818 breder te zijn. Mogelijk heeft in de 19e eeuw op enige schaal (zoals op veel plaatsen in de regio), ongereguleerde turfwinning plaatsgevonden voor handel of eigen gebruik. Mogelijk zijn de percelen in de daaropvolgende periode, om afkalven te voorkomen, weer vergroot door aanplemping. In hoeverre de bodem verstoord is door de bouw van de woning en slachterij en de latere aanbouwingen/uitbreidingen is onbekend. De bebouwing uit de jaren '20 is in de jaren '30 en '80 of later uitgebreid en/of aangepast. Het is niet bekend in hoeverre al deze bebouwing de bodem heeft verstoord, maar het is aannemelijk dat een zekere mate van verstoring heeft plaatsgevonden. Op een naastgelegen perceel duidt het boormonsterprofiel B25E0945. Dit is een boormonsterprofiel uitgevoerd op 30/01/1978 en duidt op de categorie 'fijn zand' van 0 – 2 m.²⁴

²⁴ Onderzoeksgegevens | DINOLoket.

3 Archeologische verwachting en selectieadvies

3.1 Archeologische gespecificeerde verwachting

In het plangebied is sprake van een ontgonnen veenvlakte, al dan niet bedekt met klei (fluviaal) of bedekt/opgevuld met dekzand. In hoeverre de bodem verstoord is door de bouw van de woning en slachterij en de latere aanbouwingen/uitbreidingen is onbekend. De bebouwing uit de jaren '20 is in de jaren '30 en '80 of later uitgebreid en/of aangepast. Het is niet bekend in hoeverre al deze bebouwing de bodem heeft verstoord, maar het is aannemelijk dat een zekere mate van verstoring heeft plaatsgevonden.

Vanuit wetenschappelijk oogpunt is te spreken over een kennislacune van de vroegste bewoningsgeschiedenis van de veenontginners. Verspreid door het gebied zijn vondsten gedaan uit de vroege middeleeuwen, hierdoor geldt hiervoor een middelhoge verwachting. Het plangebied ligt langs de oude lintbebouwing die zich heeft ontwikkeld vanaf de veenontginningen in de middeleeuwen. In de nabijheid van het plangebied liggen vondstlocaties van hoge archeologische waarde, wat een middeleeuwse huisterp betreft op de locatie Zuideinde 64A. Bij dit onderzoek zijn bewoningsresten uit de 11^e tot 14^e eeuw aangetroffen. Elders in het dorpslint zijn enkele jaren geleden archeologische resten aangetroffen vanaf 1000 n. Chr. tot en met de Nieuwe Tijd, waardoor langs het lint van het Zuideinde in Oostzaan een hoge archeologische verwachting geldt. Echter toont het historisch kaartmateriaal (Afb. 8) dat in 1818 het overgrote deel van het plangebied een sloot betreft die in 1918 is aangeplempt. Hierdoor is aannemelijk dat het merendeel van de bodem van het plangebied verstoord is.

Op basis van bovenbeschreven bevindingen geldt er voor het plangebied Zuideinde 52 een hoge archeologische verwachting voor resten vanaf de Middeleeuwen tot Nieuwe Tijd. De archeologische resten worden direct onder het maaiveld verwacht. De verwachting voor vindplaatsen uit andere perioden is laag. Echter zullen deze resten dermate zijn verstoord omdat het overgrote deel van het plangebied zich op een plek bevindt waar in het verleden een sloot heeft gelopen. Daarom kunnen archeologische resten zoals funderingen van boerderijen of woonhuizen, erfafscheidingen, bijgebouwen en waterputten als onwaarschijnlijk worden geacht binnen het plangebied. Op basis van onderhavig bureauonderzoek is geconstateerd dat binnen het plangebied alleen losse vondsten worden verwacht.

3.2 Selectieadvies

Gezien het historisch kaartmateriaal is de bodem binnen het plangebied aannemelijk dermate verstoord waardoor een archeologische vindplaats als onwaarschijnlijk kan worden gezien. Buro de Brug beschouwt vervolgonderzoek als niet noodzakelijk en adviseert daarom het plangebied vrij te geven.

Het selectieadvies voor de planontwikkelingen aan het Zuideinde 52 in Oostzaan is geen verder archeologisch onderzoek uit te voeren. Op basis van onderhavig bureauonderzoek is geconstateerd dat binnen het plangebied alleen losse vondsten worden verwacht. Mochten er tijdens de planuitvoering toch archeologische resten²⁵ worden waargenomen dan geldt onderstaande wettelijke meldingsplicht.

Indien tijdens de werkzaamheden resten worden aangetroffen waarvan redelijkerwijs kan worden aangenomen dat deze resten van cultuurhistorische waarde zijn, geldt een wettelijke meldingsplicht conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet.

Bovenstaand advies dient beoordeeld te worden door de bevoegde overheid (gemeente Oostzaan).

²⁵ Denk hierbij aan muurresten, sporen, begravingen, maar ook grote getalen vondstmateriaal.

4. Bronnen

4.1 Digitale bronnen

<http://legendageomorfologie.wur.nl>
<https://archis.cultureelerfgoed.nl>
<https://beeldbank.cultureelerfgoed.nl>
<https://monumentenregister.cultureelerfgoed.nl>
<https://zoeken.cultureelerfgoed.nl>
www.ahn.nl
www.dinoloket.nl
www.gahetna.nl
www.geologievannederland.nl
www.hisgis.nl
www.nationaalgeoregister.nl
www.pdok.nl
www.rijksoverheid.nl
www.ruimtelijkeplannen.nl
www.sikb.nl
www.topotijdreis.nl
<https://gisviewer.odijmond.nl/?Adviesbodem>
<https://oudheidkamerootsaan.nl/>
<https://archieff.zaanstad.nl/>
<https://gisviewer.odijmond.nl/?Adviesbodem>
<http://maps.bodemdata.nl/>
www.geschiedenis-van-amsterdam-noord.nl

4.2 Literatuur

André Band bouwkundig teken- en ontwerpbureau, *vooroverlegplan*, 23 maart 2021.

Bakker, H. de/ J. Schelling, 1989: *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*, Wageningen (PUDOC).

Barends, S., et al., 1993: *Het Nederlandse landschap: een historisch-geografische benadering*, Utrecht.

Berendsen, H.J.A., 1997: *Landschappelijk Nederland*, Assen.

Berendsen, H.J.A./ E. Stouthamer, 2001: *Palaeogeographical development of the Rhine-Meuse delta, the Netherlands*, Assen.

Berendsen, H.J.A., 2004: *De vorming van het land. Fysische geografie van Nederland*, Assen.

Berg, G. van den, A. Médard & J.P.L. Vaars, 2010. Archeologisch bureau-en booronderzoek Zuideinde 67 en 69, Oostzaan. Argo 5.

Bont, Ch. De 2008: *Vergeten Land, ontginning, bewoning en waterbeheer in de westnederlandse veengebieden (800-1350)*, dissertatie in 2 delen. Wageningen.

Geudeke, P.W. (red.), 1990: *Grote Historische Atlas van Nederland 1:50.000 – 1: West-Nederland 1839-1859*, Groningen.

Kleij, P./ A. Warmenhoven, 2011: Archeologienota Oostzaan. Oostzaan/Zaandijk.

Kleij, P. en A., 2013: *Het land van de zeerover en de kruidenier*, Archeologisch onderzoek naar het ontstaan en de ontwikkeling van Oostzaan, een dorp in het Noord-Hollandse veen. Archeologie in Noord-Holland 4, Hoorn.

Mulder, E.F.J. de/M.C. Geluk/I.L. Ritsema/ W.E. Westerhoff/ Th. E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen/Houten.

Salomons, K.T., *Archeologisch onderzoek Kerkstraat in Oostzaan (N-H), gemeente Oostzaan* (Hollandia 524), 2014.

Visscher, H.C.J., 1987: *Archeologische waarden in de ruilverkaveling waterland V. Oostzaan/De Haal*. *Waterlandse Archeologische Rapporten VII*. Raap-rapport 11.